

## Historia i społeczeństwo w klasie 3 LO Wojna i wojskowość

### Plan wynikowy z wymaganiami na poszczególne oceny

Wymagania podstawowe – oceny: dopuszczająca i dostateczna.

Wymagania ponadpodstawowe – oceny: dobra, bardzo dobra, celująca.

1. W ocenianiu uwzględniane są indywidualne możliwości i potrzeby psychofizyczne ucznia.
2. W ocenianiu uwzględniane są zalecenia w opiniach wydawanych przez PPP i inne poradnie specjalistyczne.
3. Uczeń i rodzic (prawny opiekun) zapoznali się z możliwością odwołania się od oceny rocznej, jeśli została ustalona niezgodnie z przepisami.

#### Uwaga dotycząca oceniania na każdym poziomie wymagań

Aby uzyskać kolejną, wyższą ocenę, uczeń musi opanować wiedzę i umiejętności z poprzedniego poziomu.

| Temat lekcji                  | Zagadnienia                                                                                                                         | Wymagania na poszczególne oceny                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                      |
|-------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------|
|                               |                                                                                                                                     | dopuszczająca                                                                                                                                                                                                                         | dostateczna                                                                                                                                                                                                                                                        | dobra                                                                                                                                                                                                                                    | bardzo dobra                                                                                                                                                                                                                                                       | celująca                                                                             |
| I. Od falangi do legionu      |                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                      |
| 1. Wojny w starożytnej Grecji | 1. Konflikty w antycznej Grecji<br>2. Jak były zorganizowane armie greckie?<br>3. Zmagania Greków z Persami<br>4. Wojna peloponeska | Uczeń:<br>– wyjaśnia znaczenie terminów: hoplita, falanga<br>– omawia rolę postaci: Miltiadesa, Temistoklesa, Leonidasa<br>– zna daty bitew: pod Maratonem (490 r. p.n.e.), w wąwozie Termopile (480 r. p.n.e.), pod Salaminą (480 r. | Uczeń:<br>– wyjaśnia znaczenie terminu Związek Hellenów<br>– omawia rolę postaci: Dariusza I Wielkiego, Kserksesa<br>– zna daty: powstania jońskiego (499–494 r. p.n.e.), bitwy pod Platejami (479 r. p.n.e.), utworzenia Związku Morskiego (478 r. p.n.e.), wojny | Uczeń:<br>– wyjaśnia znaczenie terminu Nieśmiertelni<br>– omawia rolę postaci Cyrusa II Wielkiego<br>– zna daty: wyprawy wojsk Dariusza I Wielkiego na Grecję (492 r. p.n.e.), wyprawy armii Kserksesa (480 r. p.n.e.), bitwy pod Mykale | Uczeń:<br>– wyjaśnia znaczenie terminu szyk skośny<br>– omawia rolę postaci Epaminondasa<br>– zna daty: bitwy u ujścia Ajgospotamoj (405 r. p.n.e.), oblężenia Aten (404 r. p.n.e.), bitwy pod Leuktrami (371 r. p.n.e.)<br>– opisuje przebieg bitwy pod Platejami | Uczeń:<br>– ocenia na wybranych przykładach strategiczne aspekty starożytnych bitew. |

|                                                |                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                      |
|------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                |                                                                                                                                                   | <p>p.n.e.)</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– przedstawia obowiązujące w świecie greckim zasady postępowania w trakcie wojen.</li> </ul>                                                                                              | <p>peloponeskiej (431–404 r. p.n.e.)</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– przedstawia tradycje militarne <i>polis</i> spartańskiej</li> <li>– omawia organizację armii greckiej</li> <li>– prezentuje przyczyny wojen grecko-perskich i opisuje ich przebieg</li> <li>– wymienia czynniki decydujące o potęgzie militarnej Sparty i Aten</li> <li>– podaje zalety i wady wykorzystywania falangi.</li> </ul> | <p>(479 r. p.n.e.)</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– wskazuje na mapie zasięg imperium perskiego, obszary objęte powstaniem jońskim i miejsca bitew stoczonych w trakcie wojen grecko-perskich</li> <li>– opisuje sposób wykorzystywania falangi podczas walki</li> <li>– omawia przebieg bitew: pod Maratonem i Termopilami</li> <li>– opisuje przebieg wojny peloponeskiej</li> <li>– tłumaczy, czym była „wyprawa dziesięciu tysięcy”.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia okoliczności i skutki hegemonii Aten po wojnach z Persją</li> <li>– przedstawia okoliczności upadku hegemonii Sparty w świecie greckim</li> <li>– tłumaczy, na czym polegała przewaga szyku skośnego nad tradycyjnym ustawieniem falangi.</li> </ul> |                                                                                                                                                                                                                      |
| <p><b>2. Imperium Aleksandra Wielkiego</b></p> | <p>1. Podporządkowanie Grecji</p> <p>2. Podboje Aleksandra Wielkiego</p> <p>3. Strategia władcy wobec podbitych obszarów</p> <p>4. Rozpad im-</p> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia znaczenie terminu kultura hellenistyczna</li> <li>– omawia rolę postaci Aleksandra III Wielkiego</li> <li>– zna daty bitew: nad Granikiem (334 r. p.n.e.), pod Issos</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia znaczenie terminu diadochowie</li> <li>– omawia rolę postaci Filipa II Macedońskiego, Dariusza III</li> <li>– zna daty: bitwy pod Cheroneją (338</li> </ul>                                                                                                                                                                                          | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia znaczenie terminów: hetajrowie, falanga macedońska</li> <li>– zna daty: zdobycia przez Filipa II Macedońskiego hegemonii w Grecji (359–336 r. p.n.e.),</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                               | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– omawia rolę postaci: Kassandra, Lizymacha, Ptolemeusza I Sotera, Antygona I Jednoońskiego, Seleukosa I Nikatora</li> <li>– opisuje przebieg i skutki bitwy pod</li> </ul>                                                                       | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– ocenia postawę Aleksandra Wielkiego w bitwie nad Granikiem</li> <li>– porównuje i ocenia postawy Aleksandra Wielkiego oraz Dariusza III w bitwach:</li> </ul> |

|  |                          |                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                              |
|--|--------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  | <p>perium Aleksandra</p> | <p>(333 r. p.n.e.), pod Gaugamelą (331 r. p.n.e.)<br/>– wymienia przyczyny sukcesów Aleksandra Wielkiego podczas podboju Persji.</p> | <p>r. p.n.e.), podboju imperium perskiego przez Aleksandra Wielkiego (334–331 r. p.n.e.), śmierci Aleksandra (323 r. p.n.e.)<br/>– wskazuje na mapie miejsca największych bitew wojsk Aleksandra z Persami<br/>– prezentuje okoliczności sięgnięcia po hegemonię w świecie greckim przez Macedonię<br/>– omawia przebieg wyprawy armii Aleksandra Wielkiego przeciwko Persom.</p> | <p>podboju wschodnich prowincji Persji przez Aleksandra Wielkiego (330–327 r. p.n.e.), wyprawy wojsk Aleksandra Wielkiego do Indii (327–325 r. p.n.e.), wojen diadochów (321–281 r. p.n.e.)<br/>– wskazuje na mapie miejsca największych bitew wojsk Aleksandra z Persami<br/>– tłumaczy, co decydowało o zwycięstwach sił macedońskich w starciach z innymi armiami<br/>– omawia przebieg bitwy pod Issos<br/>– opisuje przebieg i skutki bitwy pod Gaugamelą<br/>– przedstawia losy imperium macedońskiego po śmierci Aleksandra Wielkiego.</p> | <p>Cheroneję, ocenia jej znaczenie<br/>– przedstawia i ocenia sposób stłumienia przez Aleksandra buntu Greków<br/>– charakteryzuje i ocenia politykę Aleksandra Wielkiego wobec podbitych ludów.</p> | <p>pod Issos i Gaugamelą<br/>– porównuje taktyki: Aleksandra Wielkiego w bitwie pod Gaugamelą oraz Epaminondasa w starciu pod Leuktrami.</p> |
|--|--------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|                                                             |                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                         |
|-------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>3. Ekspan-<br/>sja Rzymu<br/>w czasach<br/>republiki</b> | 1. Jak doszło<br>do podboju<br>Italii?<br>2. I wojna pu-<br>nicka<br>3. II i III wojna<br>punicka<br>4. Dalsza eks-<br>pansja rzymska<br>i jej skutki | Uczeń:<br>– wyjaśnia znaczenie<br>terminu legion<br>– omawia rolę po-<br>staci Hannibala Bar-<br>kasa<br>– zna daty: I wojny<br>punickiej (264–241 r.<br>p.n.e.), II wojny pu-<br>nickiej (218–201 r.<br>p.n.e.), III wojny pu-<br>nickiej (149–146 r.<br>p.n.e.)<br>– prezentuje przy-<br>czyny i skutki rywali-<br>zacji rzymsko-<br>kartagińskiej. | Uczeń:<br>– wyjaśnia znaczenie<br>terminów: ekwici,<br>manipuł<br>– omawia rolę po-<br>staci Gajusza Mariu-<br>sza<br>– zna daty: zakoń-<br>czenia podboju Italii<br>przez Rzymian (264<br>r. p.n.e.), bitwy pod<br>Kannami (216 r.<br>p.n.e.), bitwy pod<br>Zamą (202 r. p.n.e.)<br>– wskazuje na mapie<br>tereny zdobyte przez<br>Rzymian w wyniku<br>wojen punickich<br>– opisuje organizację<br>armii rzymskiej<br>– porównuje uzbro-<br>jenie legionisty<br>rzymskiego i hoplity<br>greckiego<br>– tłumaczy, dlaczego<br>Rzymianie zyskali<br>przewagę nad Karta-<br>gińczykami podczas<br>walk na morzu<br>– prezentuje naj- | Uczeń:<br>– wyjaśnia znaczenie<br>terminu abordaż<br>– omawia rolę po-<br>staci: Pyrrusa, Scy-<br>piona Afrykańskiego<br>Starszego<br>– zna daty: zdobycia<br>Tarentu (272 r.<br>p.n.e.), bitwy pod<br>Mylae (260 r. p.n.e.),<br>bitwy koło przylądka<br>Eknomos (256 r.<br>p.n.e.), bitwy nad<br>Trebbią (218 r.<br>p.n.e.), bitwy nad<br>Jeziołem Trazymeń-<br>skim (217 r. p.n.e.)<br>– wskazuje na mapie<br>etapy ekspansji tery-<br>torialnej Rzymu<br>– omawia przyczyny<br>i przebieg ekspansji<br>terytorialnej Rzymu<br>na Półwyspie Ape-<br>nińskim oraz etapy<br>podboju Italii przez<br>Rzymian<br>– przedstawia oko-<br>liczności powstania | Uczeń:<br>– wyjaśnia znaczenie<br>terminów: <i>velites</i> ,<br><i>hastati</i> , <i>triarii</i> , szyk<br>„żółw”, szyk manipu-<br>larny<br>– zna daty: sojuszu<br>Rzymu z miastami<br>latyńskimi (493 r.<br>p.n.e.), najazdu Ga-<br>lów na Rzym (390 r.<br>p.n.e.), zdobycia<br>przez Rzymian No-<br>wej Kartaginy w<br>Hiszpanii (209 r.<br>p.n.e.)<br>– wskazuje na mapie<br>szlak wojsk kartagiń-<br>skich podczas II woj-<br>ny punickiej<br>– tłumaczy zależność<br>między pozycją spo-<br>łeczną i majątkową<br>obywateli rzymskich<br>a rodzajem ich służ-<br>by w armii<br>– omawia rodzaje<br>szyków w armii<br>rzymskiej<br>– wyjaśnia znaczenie | Uczeń:<br>– omawia i ocenia<br>zastosowanie w<br>praktyce zasad:<br><i>Divide et impera</i> ;<br><i>Si vis pacem, para<br/>bellum</i><br>– ocenia wpływ<br>różnych formacji<br>zbrojnych na<br>przebieg bitew na<br>przykładzie starcia<br>pod Kannami. |
|-------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|                                             |                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                              |
|---------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                             |                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | <p>ważniejsze etapy rzymskiej ekspansji terytorialnej w okresie republiki</p> <p>– przedstawia przyczyny i skutki reform wojskowych wprowadzonych przez Gajusza Mariusza</p> <p>– omawia zmiany zachodzące w armii rzymskiej w okresie republiki.</p>                                                         | <p>floty rzymskiej i sposoby jej walki</p> <p>– opisuje przebieg i skutki wojen punickich</p> <p>– prezentuje przebieg bitwy pod Kanami i zastosowaną w jej trakcie strategię Kartagińczyków</p> <p>– przybliża przebieg bitwy pod Zamą i zastosowaną w jej trakcie strategię Rzymian.</p>     | <p>rzymskich zasad: <i>Divide et impera; Si vis pacem, para bellum.</i></p>                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                              |
| <b>4. Juliusz Cezar i Imperium Rzymskie</b> | <p>1. Kryzys republiki i podbój Galii</p> <p>2. Wojny domowe u schyłku republiki</p> <p>3. Idea <i>pax Romana</i> i jej znaczenie</p> | <p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminu gladiator</p> <p>– omawia rolę postaci: Juliusza Cezara, Spartakusa, Oktawiana Augusta</p> <p>– zna daty: zawiązania I triumwiratu (60 r. p.n.e.), powstania Spartakusa (73–71 r. p.n.e.), zawiązania II triumwiratu (43 r. p.n.e.), bitwy pod Akcjum (31 r. p.n.e.)</p> | <p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: triumwirat, „pokój rzymski” (<i>pax Romana</i>), limes</p> <p>– omawia rolę postaci: Gnejusza Pompejusza, Marka Antoniusza</p> <p>– zna daty: wojny galijskiej (58–51 r. p.n.e.), wojny Cezara z Pompejuszem (49–45 r. p.n.e.), bitwy pod Farsalos (48 r.</p> | <p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminu liktor</p> <p>– omawia rolę postaci: Lucjusza Kornelisa Sulli, Marka Krassusa, Wercyngetoryksa, Kleopatry VII, Lepidusa, Marka Aureliusza, Trajana, Hadriana</p> <p>– zna daty: dyktatury Sulli (82–79 r. p.n.e.), powstania Wercyngetoryksa</p> | <p>Uczeń:</p> <p>– zna daty: ostatecznego podboju Galii przez wojska Cezara (51 r. p.n.e.), wkroczenia armii Cezara do Italii (49 r. p.n.e.), bitwy pod Dyrrachium (48 r. p.n.e.)</p> <p>– omawia strategię Juliusza Cezara wykorzystaną w trakcie oblężenia Alezji</p> <p>– wyjaśnia wpływ zmian wprowadzo-</p> | <p>Uczeń:</p> <p>– ocenia polityczne oraz militarne skutki rywalizacji wybitnych wodzów na przykładzie Juliusza Cezara i Gnejusza Pompejusza</p> <p>– ocenia strategię bitewną Juliusza Cezara na wybranych przykładach.</p> |

|  |  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                               |  |
|--|--|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------|--|
|  |  | <ul style="list-style-type: none"> <li>– przedstawia rolę gladiatorów w starożytnym Rzymie</li> <li>– omawia okoliczności przejęcia władzy w Rzymie przez Juliusza Cezara</li> <li>– tłumaczy, dlaczego wojska Juliusza Cezara odnosiły zwycięstwa w starciach z mającymi nad nimi przewagę liczebną siłami przeciwników.</li> </ul> | <p>p.n.e.), zabójstwa Cezara (44 r. p.n.e.), ogłoszenia „pokoju rzymskiego” (27 r. p.n.e.)</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– przedstawia przebieg i skutki wojny galijskiej</li> <li>– wyjaśnia, jakie korzyści i straty przynosiła surowa dyscyplina wprowadzona w legionach rzymskich</li> <li>– tłumaczy, na czym polegała idea <i>pax Romana</i>, wymienia skutki jej wprowadzenia w Imperium Rzymskim.</li> </ul> | <p>(53–52 r. p.n.e.), bitwy pod Alezją (52 r. p.n.e.), bitwy pod Filippi (42 r. p.n.e.), wojny Oktawiana z Markiem Antoniuszem (32–31 r. p.n.e.)</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– tłumaczy, w jakich okolicznościach Lucjusz Korneliusz Sulla wprowadził w Rzymie dyktaturę</li> <li>– omawia przebieg wojny między Juliuszem Cezarem a Pompejuszem</li> <li>– przedstawia taktykę wykorzystaną przez Juliusza Cezara w trakcie bitwy pod Farsalos</li> <li>– prezentuje zmiany, które wprowadzono w armii rzymskiej w I i II w. n.e.</li> <li>– wyjaśnia rolę rzymskiego limesu w podziale starożytnego świata na „cywili-</li> </ul> | <p>nych w armii rzymskiej w I i II w. n.e. na życie społeczne w państwie.</p> |  |
|--|--|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------|--|

|                                             |                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                     |
|---------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                             |                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | zowany” i „barbarzyński”.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                     |
| <b>II. Czasy rycerskie</b>                  |                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                     |
| <b>1. Od drużyny książęcej do rycerstwa</b> | <p>1. Europa Zachodnia na początku średniowiecza</p> <p>2. Armia Franków</p> <p>3. Drużyny książęce w Polsce</p> <p>4. Początki rycerstwa w Europie Zachodniej i Polsce</p> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia znaczenie terminów: rycerstwo, drużyna</li> <li>– omawia rolę postaci: Mieszka I, Karola Wielkiego</li> <li>– zna datę bitwy pod Cedynią (972 r.)</li> <li>– przedstawia organizację wojsk w państwie piastowskim.</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia znaczenie terminów: pancerni, pospolite ruszenie</li> <li>– omawia rolę postaci Karola Młota</li> <li>– zna datę bitwy pod Poitiers (732 r.)</li> <li>– przedstawia znaczenie bitwy pod Poitiers</li> <li>– opisuje zmiany wprowadzone w armii frankijskiej w czasach panowania Karola Wielkiego</li> <li>– prezentuje rolę, organizację i sposób finansowania drużyny Mieszka I</li> <li>– omawia przebieg i znaczenie bitwy pod Cedynią</li> <li>– tłumaczy, dlaczego władcy zrezygnowali ze stałych drużyn i nadawali ziemię w</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia znaczenie terminów: tarczownicy, legendy arturiańskie</li> <li>– przedstawia przyczyny i przejawy upadku znaczenia armii rzymskiej</li> <li>– omawia sytuację militarną w Europie Zachodniej na początku średniowiecza</li> <li>– prezentuje organizację i sposób walki armii Franków</li> <li>– opisuje relacje między władcami piastowskimi a drużynnikami</li> <li>– wymienia wady i zalety rezygnacji władców ze stałych drużyn na rzecz nadawania ziemi w zamian za służbę</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– opisuje proces rezygnacji z drużyny książęcej na ziemiach polskich w średniowieczu</li> <li>– podaje przykłady wpływu symboliki przekazów arturiańskich na średniowieczne legendy polskie</li> <li>– przedstawia związek pomiędzy wprowadzeniem systemu lennego a zmianami w organizacji średniowiecznych armii.</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– ocenia walory militarne drużyny książęcej w państwie piastowskim.</li> </ul> |

|                               |                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                    |
|-------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                               |                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | zamian za służbę<br>wojskową.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | wojskową<br>– omawia proces<br>kształtowania się<br>rycerstwa i znacze-<br>nie tego nowego<br>stanu w monarchii<br>polskiej<br>– przytacza legendy<br>arturiańskie.                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                    |
| <b>2. Etos ry-<br/>cerski</b> | 1. Kształtowa-<br>nie się rycer-<br>stwa<br>2. Wyprawy<br>krzyżowe i<br>zakony rycer-<br>skie<br>3. Herby i tur-<br>nieje<br>4. Rycerstwo w<br>kulturze | Uczeń:<br>– wyjaśnia znaczenie<br>terminów: herb,<br>turniej, kultura ry-<br>cerska<br>– zna daty: I wypra-<br>wy krzyżowej (1096–<br>1099 r.), IV wyprawy<br>krzyżowej (1202–<br>1204 r.), zdobycia<br>Akki przez wojska<br>tureckie (1291 r.)<br>– wyszczególnia<br>elementy obyczaj-<br>owości rycerskiej<br>– wymienia cnoty<br>rycerskie. | Uczeń:<br>– wyjaśnia znaczenie<br>terminów: etos ry-<br>cerski, zakon rycer-<br>ski<br>– omawia rolę po-<br>staci Urbana II<br>– zna daty: zdobycia<br>Jerozolimy i utwo-<br>rzenia Królestwa<br>Jerozolimskiego<br>(1099 r.), utworzenia<br>zakonu krzyżackiego<br>(1191 r.), upadku<br>cesarstwa łacińskiego<br>(1261 r.)<br>– wymienia cechy<br>charakterystyczne<br>etosu rycerskiego<br>– analizuje elementy<br>obyczajowości rycer- | Uczeń:<br>– omawia rolę po-<br>staci: Gotfryda z<br>Bouillon, Saladyna<br>– zna daty: wezwa-<br>nia chrześcijan przez<br>Urbana II do rozpo-<br>częcia krucjat (1095<br>r.), II wyprawy krzy-<br>żowej (1147–1149<br>r.), III wyprawy krzy-<br>żowej (1189–1192<br>r.), V wyprawy krzy-<br>żowej (1217–1221<br>r.), VI wyprawy krzy-<br>żowej (1248–1254<br>r.), VII wyprawy<br>krzyżowej (1270 r.)<br>– przedstawia pro-<br>ces kształtowania się<br>rycerstwa | Uczeń:<br>– omawia rolę po-<br>staci: Konrada III,<br>Ludwika VII, Fryde-<br>ryka Barbarossy,<br>Filipa II Augusta,<br>Ryszarda Lwie Serce,<br>Baldwina I, Frydery-<br>ka II Hohenstaufa,<br>Ludwika IX Świętego<br>– przedstawia i oce-<br>nia znaczenie wy-<br>praw krzyżowych<br>dla Europy<br>– porównuje turnie-<br>jowe i bitewne wy-<br>posażenie rycerzy. | Uczeń:<br>– ocenia wpływ<br>wypraw krzyżo-<br>wych na kształto-<br>wanie się rycer-<br>stwa europejskie-<br>go<br>– omawia i ocenia<br>wpływ średnio-<br>wiecznego etosu<br>rycerskiego na<br>obyczajowość i<br>kulturę w następ-<br>nych epokach. |

|                                                |                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                |
|------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                |                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | skiej w średniowieczu<br>– tłumaczy, jaką rolę odgrywały w średniowieczu zamki rycerskie.                                                                                                                                                                                                                                                                            | – podaje przykłady nieprzestrzegania etosu rycerskiego w średniowieczu<br>– prezentuje etapy i skutki wypraw krzyżowych<br>– analizuje zmiany uzbrojenia rycerstwa w średniowieczu.                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                |
| <b>3. Wojny sprawiedliwe i niesprawiedliwe</b> | 1. Początki polskiego rycerstwa<br>2. Konflikt z zakonem krzyżackim<br>3. Sobór w Konstancji<br>4. Klęska zakonu krzyżackiego | Uczeń:<br>– omawia rolę postaci Konrada Mazowieckiego<br>– zna daty: sprowadzenia Krzyżaków do Polski (1226 r.), wielkiej wojny z zakonem krzyżackim (1409–1411 r.), bitwy pod Grunwaldem (15 lipca 1410 r.), wojny trzynastoletniej (1454–1466 r.), hołdu pruskiego (1525 r.)<br>– opisuje okoliczności sprowadzenia Krzyżaków do Polski. | Uczeń:<br>– wyjaśnia znaczenie terminów: wojna sprawiedliwa, wojna niesprawiedliwa<br>– omawia rolę postaci: Władysława Łokietka, Kazimierza Wielkiego, Władysława Jagiełły, Kazimierza Jagiellończyka, Zygmunta I Starego, Albrechta Hohenzollerna<br>– zna daty: zajęcia Pomorza Gdańskiego przez Krzyżaków (1308–1309 r.), bitwy pod Płowcami (1331 r.), pokoju w | Uczeń:<br>– omawia rolę postaci: Zawiszy Czarnego z Garbowa, Pawła Włodkowica<br>– zna daty: soboru w Konstancji (1414–1418 r.), powstania antykrzyżackiego w Prusach (1454 r.), bitwy pod Chojnicami (1454 r.), ostatniej wojny z Krzyżakami (1519–1521 r.)<br>– wskazuje na mapie kierunki działań wojsk polsko-litewskich i krzyżackich w czasie wielkiej | Uczeń:<br>– zna datę utworzenia Związku Pruskiego (1440 r.)<br>– wyjaśnia znaczenie poglądów religijnych i politycznych dla definiowania wojen: sprawiedliwych i niesprawiedliwych w średniowieczu<br>– ocenia, czy wojna może być sprawiedliwa, i uzasadnia swoją opinię. | Uczeń:<br>– ocenia poglądy Pawła Włodkowica na temat przyczyn i sposobu prowadzenia wojen<br>– ocenia znaczenie dla sporu polsko-krzyżackiego: bitwy pod Płowcami, bitwy pod Grunwaldem, wystąpienia Pawła Włodkowica na soborze w Konstancji. |

|                                  |                                                                                         |                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                           |                                                                           |
|----------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------|
|                                  |                                                                                         |                                                                                                                                                                          | <p>Kaliszu (1343 r.), I pokoju toruńskiego (1411 r.), II pokoju toruńskiego (1466 r.)</p> <p>– prezentuje przyczyny, przebieg i skutki wojen polsko-krzyżackich toczonych w czasach panowania ostatnich Piastów</p> <p>– przedstawia przebieg i skutki wielkiej wojny z zakonem krzyżackim</p> <p>– podaje okoliczności sekularyzacji zakonu krzyżackiego.</p> | <p>wojny z zakonem oraz zmiany terytorialne będące następstwami zawarcia I pokoju toruńskiego</p> <p>– przedstawia proces kształtowania się średniowiecznego rycerstwa polskiego</p> <p>– opisuje przebieg bitwy pod Grunwaldem</p> <p>– przybliża postawy posłów polskich w trakcie soboru w Konstancji</p> <p>– prezentuje przyczyny, przebieg i skutki wojny trzynastoletniej.</p> |                                                                                                                                                                                           |                                                                           |
| <b>4. Koniec epoki rycerstwa</b> | <p>1. Wojna stu-letnia</p> <p>2. Zmierzch rycerstwa</p> <p>3. Początki broni palnej</p> | <p>Uczeń:</p> <p>– zna daty: wojny stu-letniej (1337–1453 r.), zdobycia Konstantynopola przez Turków (1453 r.)</p> <p>– omawia przyczyny i skutki wojny stu-letniej.</p> | <p>Uczeń:</p> <p>– omawia rolę postaci: Joanny d’Arc, Jana Husa</p> <p>– zna daty bitew: pod Crécy (1346 r.), pod Azincourt (1415 r.)</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego bitwy: pod Crécy i</p>                                                                                                                                                                       | <p>Uczeń:</p> <p>– omawia rolę postaci: Filipa VI, Edwarda III, Karola VII, Zygmunta Luksemburskiego, Jana Žižki</p> <p>– zna daty: spalenia Joanny d’Arc na stosie (1431 r.), utwo-</p>                                                                                                                                                                                              | <p>Uczeń:</p> <p>– omawia rolę postaci Arnolda von Winkelrieda</p> <p>– zna daty: bitwy pod Morgarten (1315 r.), bitwy pod Dornbach (1499 r.), odsieczy Pragi przez wojska Jana Žižki</p> | <p>Uczeń:</p> <p>– ocenia militarne skutki zastosowania broni palnej.</p> |

|                                           |                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                |
|-------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                           |                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                          | <p>Azincourt oznaczały koniec epoki rycerstwa</p> <p>– przedstawia wpływ Joanny d’Arc na przebieg wojny stu-letniej</p> <p>– wskazuje okoliczności wprowadzenia broni palnej</p> <p>– prezentuje zmiany organizacji armii europejskich w XV w.</p> | <p>rzenia Konfederacji Szwajcarskiej (1291 r.), bitwy pod Lipanami (1434 r.)</p> <p>– charakteryzuje technikę wojenną stosowaną przez wojska husyckie</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie miało wykorzystywanie przez husytów wozów bojowych</p> <p>– przedstawia sposoby zastosowania broni palnej podczas prowadzenia działań wojennych w XV w.</p> | <p>(1420 r.)</p> <p>– przedstawia przebieg wojen Szwajcarów o zachowanie suwerenności i wpływ tych konfliktów na sposób prowadzenia działań wojennych w nowożytnej Europie</p> <p>– wyjaśnia, na czym polega symbolika postaci Winkelrieda.</p> |                                                                                                                                                                                                |
| <b>III. Wojny religijne i dynastyczne</b> |                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                |
| <b>1. Wojny religijne w XVI wieku</b>     | <p>1. Reformacja i początki konfliktów religijnych</p> <p>2. Wojny włoskie</p> <p>3. Konflikty religijne we Francji</p> <p>4. Klęska Wielkiej Armady</p> | <p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminu wojna religijna</p> <p>– omawia rolę postaci Marcina Lutra</p> <p>– zna daty: wystąpienia Marcina Lutra (1517 r.), pokoju w Augsburgu (1555 r.), tzw. nocy św. Barbary</p> | <p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: tzw. noc św. Bartłomieja, Wielka Armada</p> <p>– omawia rolę postaci: Thomasa Münzera, Katarzyny Medycejskiej, Henryka de Burbon, Elżbiety I</p>                                                   | <p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Związek Szmalkaldzki, <i>Sacco di Roma</i></p> <p>– omawia rolę postaci: Karola V, Karola VIII, Ludwika XII, Franciszka I, Francisca Drake’a</p> <p>– zna daty: sejmu w</p>                                                                                                                          | <p>Uczeń:</p> <p>– zna daty: wojen szmalkaldzkich (1546–1552 r.), wyprawy wojsk Karola VIII do Włoch (1494 r.), wyprawy sił Ludwika XII do Włoch (1499 r.), bitwy pod Marignano (1515 r.), pokoju w Cateau-</p>                                 | <p>Uczeń:</p> <p>– ocenia, czy postanowienia <i>Edyktu nantejskiego</i> mogły stanowić podstawę pokojowego współistnienia protestantów i katolików</p> <p>– ocenia, czy reformacja musiała</p> |

|  |  |                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                     |
|--|--|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------|
|  |  | <p>tłomieja (1572 r.), wydania <i>Edyktu nan-tejskiego</i> (1598 r.)</p> <p>– podaje przyczyny i skutki konfliktów religijnych w Europie.</p> | <p>– zna daty: powstania chłopskiego w Niemczech (1524–1525 r.), bitwy pod Frankenhausem (1525 r.), klęski Wielkiej Armady (1588 r.)</p> <p>– tłumaczy, w jaki sposób reformacja wpłynęła na radykalizację nastrojów społecznych w Niemczech</p> <p>– prezentuje przyczyny, przebieg i skutki wojny chłopskiej w Niemczech</p> <p>– wskazuje wady i zalety prowadzenia działań wojennych z pomocą wojsk zaciężnych.</p> | <p>Spirze (1529 r.), utworzenia Związku Szmalkaldzkiego (1531 r.), bitwy pod Pawią (1525 r.), <i>Sacco di Roma</i> (1527 r.), tzw. wojny trzech Henryków (1574–1589 r.)</p> <p>– przedstawia przebieg i skutki wojen religijnych w Niemczech</p> <p>– tłumaczy, jaką rolę odegrało użycie broni palnej w trakcie bitwy pod Pawią</p> <p>– podaje skutki polityczne <i>Sacco di Roma</i></p> <p>– wymienia przyczyny sukcesów i klęsk armii francuskiej w czasie wojen włoskich</p> <p>– prezentuje przyczyny, przebieg i skutki rywalizacji angielsko-hiszpańskiej.</p> | <p>Cambrésis (1559 r.), wydania edyktu tolerancyjnego w Saint-Germain-en-Laye (1562 r.), wojny między hugenotami a katolikami we Francji (1562–1594 r.), pokoju w Saint-Germain-en-Laye (1570 r.)</p> <p>– prezentuje przyczyny, przebieg i skutki wojen włoskich</p> <p>– omawia wpływ wojen włoskich na sposób prowadzenia konfliktów zbrojnych w epoce nowożytnej</p> <p>– opisuje przyczyny, przebieg i skutki wojen religijnych we Francji.</p> | <p>oznaczać wciąż-gnięcie państw europejskich w konflikty o podłożu religijnym.</p> |
|--|--|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------|

|                               |                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                            |
|-------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------|
| <b>2. Europa w XVII wieku</b> | 1. Konflikt w Niderlandach<br>2. Wybuch wojny trzydziestoletniej<br>3. Wojna w Rzeszy<br>4. Zakończenie wojny trzydziestoletniej<br>5. Jak walczono w XVII wieku<br>6. Wzrost potęgi Francji | Uczeń:<br>– zna daty wojny trzydziestoletniej (1618–1648 r.)<br>– wymienia przyczyny i skutki wojny trzydziestoletniej. | Uczeń:<br>– wyjaśnia znaczenie terminów: tzw. defenestracja praska, Armia Nowego Wzoru<br>– omawia rolę postaci: Gustawa II Adolfa, Olivera Cromwella, Armandu Jeana du Plessis de Richelieu, Ludwika XIV<br>– zna daty: tzw. II defenestracji praskiej (1618 r.), bitwy pod Białą Górą (1620 r.), bitwy pod Lützen (1632 r.), pokoju westfalskiego (1648 r.)<br>– wskazuje na mapie obszary krajów zaangażowanych w wojnę trzydziestoletnią<br>– przedstawia sposoby prowadzenia walk w XVII w.<br>– wymienia nazwy | Uczeń:<br>– wyjaśnia znaczenie terminu tzw. pacyfikacja gandawska<br>– omawia rolę postaci: Wilhelma Orańskiego, Fryderyka V, Ferdynanda Habsburga, Chrystiana IV, Albrechta von Wallensteina<br>– zna daty: wybuchu antyhiszpańskiego powstania w Niderlandach (1566 r.), zawarcia tzw. pacyfikacji gandawskiej (1576 r.), wkroczenia wojsk duńskich do Rzeszy (1625 r.), bitwy pod Rocroi (1643 r.), odwołania <i>Edyktu nantejskiego</i> (1685 r.)<br>– przedstawia przyczyny, przebieg i skutki konfliktu w Niderlandach<br>– wymienia i charakteryzuje okresy woj- | Uczeń:<br>– omawia rolę postaci: Filipa II, Gábor Bethlena<br>– zna daty: unii w Arras (1579 r.), najeźdu wojsk Gábor Bethlena na Wiedeń (1619 r.), oblężenia Magdeburga (1631 r.), bitwy pod Nördlingen (1634 r.), upadku La Rochelle (1628 r.)<br>– wyjaśnia, na czym polegała przewaga żołnierzy Armii Nowego Wzoru nad innymi wojskami zaciężnymi<br>– tłumaczy, dlaczego wojna trzydziestoletnia trwała tak długo i czemu angażowali się w nią władcy kolejnych państw sąsiadujących z Rzeszą. | Uczeń:<br>– ocenia polityczne i społeczne skutki wojny trzydziestoletniej. |
|-------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------|

|                                                                |                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                 |
|----------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                |                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | <p>formacji zbrojnych walczących w XVII w.</p> <p>– prezentuje znaczenie fortyfikacji dla prowadzenia działań wojennych w XVII w.</p>                                                                                                                                                                 | <p>ny trzydziestoletniej</p> <p>– tłumaczy, dlaczego zwycięstwo Szwedów pod Lützen można określić jako pyrrusowe</p> <p>– omawia przyczyny i skutki odwołania <i>Edyktu nantejskiego</i> we Francji</p> <p>– określa wady i zalety sposobów zaopatrywania wojsk w XVII w.</p>                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                 |
| <p><b>3. Armia polska za pierwszych królów elekcyjnych</b></p> | <p>1. Armia polsko-litewska w XVI wieku</p> <p>2. Wojny o Inflanty</p> <p>3. Wojny ze Szwedami</p> <p>4. Wojny z Rosją i Turcją na początku XVII wieku</p> | <p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminu husaria</p> <p>– omawia rolę postaci: Jana Karola Chodkiewicza, Stanisława Żółkiewskiego</p> <p>– zna daty bitew: pod Kircholmem (1605 r.), pod Kłuszynem (1610 r.), pod Cecorą (1620 r.), pod Chocimiem (1621 r.)</p> <p>– wymienia cechy charakterystyczne</p> | <p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: wojsko kwarciane, piechota wybraniecka</p> <p>– omawia rolę postaci Stefana Batorygo</p> <p>– zna daty: wojny z Moskwą o Inflanty (1577–1582 r.), rozejmu w Jamie Zapolskim (1582 r.), wojny z Rosją (1609–1619 r.), rozejmu w Dywiline (1619 r.)</p> | <p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: obrona potoczna, rota, lisowczycy, koncerz</p> <p>– omawia rolę postaci Aleksandra Lisowskiego</p> <p>– zna daty: utworzenia piechoty wybranieckiej (1578 r.), wyprawy połockiej (1579 r.), wyprawy na Wielkie Łuki (1580 r.), wyprawy pskowskiej (1581–</p> | <p>Uczeń:</p> <p>– zna datę przyłączenia Estonii do Rzeczypospolitej (1600 r.)</p> <p>– wskazuje podobieństwa i różnice pomiędzy wojskami kozackimi a lisowczykami</p> <p>– określa skuteczność armii polsko-litewskiej w XVI w.</p> <p>– ocenia, czy śmierć Jana Karola Chodkiewicza w trakcie</p> | <p>Uczeń:</p> <p>– ocenia działalność i skuteczność lisowczyków jako wojska najemnego</p> <p>– ocenia wartość bojową husarii</p> <p>– ocenia skuteczność wybitnych wodzów podczas wielkich bitew z pierwszej połowy XVII w.</p> |

|                                        |                               |                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                              |                                          |
|----------------------------------------|-------------------------------|------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------|------------------------------------------|
|                                        |                               | armii polsko-litewskiej w XVI w.         | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wskazuje na mapie tereny, których przynależność budziła spory pomiędzy Rzeczpospolitą a Szwecją</li> <li>– określa cechy charakterystyczne armii polsko-litewskiej w XVI w.</li> <li>– przedstawia reformy wojskowe wprowadzone przez Stefana Batorego</li> <li>– omawia strategię Jana Karola Chodkiewicza wykorzystaną w trakcie bitwy pod Kircholmem</li> <li>– analizuje strategię Stanisława Żółkiewskiego wykorzystaną w trakcie bitwy pod Kłuszynem</li> <li>– prezentuje uzbrojenie i sposób walki husarii.</li> </ul> | <p>1582 r.), inwazji wojsk szwedzkich na Inflanty (1604 r.), wyprawy sił Dymitra Samozwańca na Moskwę (1604 r.), zdobycia Smoleńska (1611 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– wskazuje na mapie kierunki wypraw wojsk Stefana Batorego</li> <li>– omawia przyczyny, przebieg i skutki wojny o Inflanty toczonej w czasach panowania Stefana Batorego</li> <li>– przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojen polsko-szwedzkich, polsko-rosyjskich oraz polsko-tureckich, które toczono na przełomie XVI i XVII w.</li> </ul> | walk pod Chociwem miała wpływ na postawy żołnierzy polskich. |                                          |
| <b>4. Od potęgi do kryzysu Rzeczy-</b> | 1. W walce z Gustawem Adolfem | Uczeń:<br>– omawia rolę postaci: Bohdana | Uczeń:<br>– wyjaśnia znaczenie terminu rejestr ko-                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Uczeń:<br>– wyjaśnia znaczenie terminów: autora-                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Uczeń:<br>– omawia rolę postaci Arendta Dick-                | Uczeń:<br>– ocenia, czy Rzeczpospolita w |

|                          |                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                   |
|--------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p><b>pospolitej</b></p> | <p>2. Kozacy<br/>3. Reformy armii polskiej w drugiej połowie XVII wieku<br/>4. Potop szwedzki<br/>5. Schyłek polskiej potęgi militarnej</p> | <p>Chmielnickiego, Władysława IV, Jana Kazimierza, Jana III Sobieskiego<br/>– zna daty: bitwy pod Oliwą (1627 r.), bitwy pod Trzcianą (1629 r.), wybuchu powstania Chmielnickiego (1648 r.), bitwy pod Chocieniem (1673 r.), bitwy pod Wiedniem (1683 r.)<br/>– wymienia przyczyny sukcesów i porażek Szwedów w wojnach z Rzeczpospolitą.</p> | <p>zacki<br/>– omawia rolę postaci: Gustawa II Adolfa, Karola X Gustawa, Stefana Czarnieckiego, Michała Korybuta Wiśniowieckiego<br/>– zna daty: zajęcia Pomorza Gdańskiego przez Szwedów (1626–1629 r.), rozejmu w Starym Targu (1629 r.), bitwy nad Żółtymi Wodami (1648 r.), bitwy pod Korsuniem (1648 r.), bitwy pod Beresteczkiem (1651 r.), ugody w Perejasławiu (1654 r.), oblężenia Jasnej Góry (1655 r.), bitwy pod Warką (1656 r.), pokoju w Oliwie (1660 r.), pokoju w Andruszowie (1667 r.), traktatu w Buczacz (1672 r.), pokoju w Karłowi-</p> | <p>ment, wojsko komputowe<br/>– omawia rolę postaci: Jeremiego Wiśniowieckiego, Janusza Radziwiłła, Fryderyka Wilhelma, Jerzego II Rakoczego<br/>– zna daty: wojny polsko-szwedzkiej (1621–1622 r.), oblężenia Zbaraża (1649 r.), bitwy pod Batohem (1652 r.), konfederacji tyszowieckiej (1655 r.), bitwy pod Warszawą (1656 r.), zerwania związków lennych Brandenburgii z Polską (1656 r.), układu w Radnot (1656 r.), wojny Rzeczypospolitej z Turcją (1672–1676 r.), traktatu w Żurawnie (1676 r.)<br/>– opisuje przebieg i skutki wojen polsko-szwedzkich toczonych w pierwszej</p> | <p>manna<br/>– zna daty: utworzenia rejestru kozackiego (1572 r.), bitwy pod Walmoją (1626 r.), kapitulacji wojsk polskich pod Ujściem i w Kiejdanach (1655 r.), oblężenia Koldyngi (1658 r.)<br/>– przedstawia wpływ sytuacji finansowej Rzeczypospolitej na wyniki zmagañ jej armii.</p> | <p>XVII w. potrzebowała silnej i dużej floty<br/>– ocenia, czy decyzja Jana III Sobieskiego dotycząca zaangażowania się w działania wojenne przeciwko Turcji i rozpoczęcia odsieczy wiedeńskiej była słuszna.</p> |
|--------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|                                   |                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                               |
|-----------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                   |                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | <p>cach (1699 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– tłumaczy, co było podstawą siły bojowej Kozaków i jak wykorzystywali ją oni w praktyce</li> <li>– omawia reformy wprowadzone w armii polskiej w drugiej połowie XVII w.</li> </ul>                                                                                       | <p>połowie XVII w.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– prezentuje przebieg i skutki potopu szwedzkiego</li> <li>– przedstawia przebieg i skutki wojen polsko-tureckich toczonych w drugiej połowie XVII w.</li> <li>– omawia strategię wykorzystaną przez Jana III Sobieskiego w trakcie bitwy pod Wiedniem.</li> </ul>                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                               |
| <b>5. Upadek Rzeczypospolitej</b> | <p>1. Konfederacja barska</p> <p>2. Reformy wojska w XVIII wieku</p> <p>3. Wojna w obronie <i>Konstytucji 3 maja</i></p> <p>4. Powstanie kościuszkowskie</p> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia znaczenie terminu kosynierzy</li> <li>– omawia rolę postaci: Stanisława Augusta Poniatowskiego, Tadeusza Kościuszki</li> <li>– zna daty: konfederacji barskiej (1768–1772 r.), I rozbioru Polski (1772 r.), Sejmu Wielkiego (1788–1792 r.), zawiązania konfederacji targowickiej</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia znaczenie terminów: konfederacja barska, Sejm Niemy, naczelnik powstania, rzeź Praagi</li> <li>– omawia rolę postaci: Kazimierza Pułaskiego, Jana Henryka Dąbrowskiego</li> <li>– zna daty: utworzenia Szkoły Rycerskiej (1765 r.), bitwy pod Zieleńcami (18</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– zna daty: Sejmu Niemego (1717 r.), utworzenia Generalności (1769 r.), ogłoszenia detronizacji Stanisława Augusta Poniatowskiego (1770 r.), reformy wojska uchwalonej przez Sejm Wielki (1789 r.), bitwy pod Dubienką (18 lipca 1792 r.)</li> <li>– omawia przebieg działań politycznych</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia, dlaczego Polacy brali udział w wojnie o niepodległość USA</li> <li>– wymienia różnice pomiędzy konfederacją barską a powstaniem kościuszkowskim</li> <li>– porównuje przyczyny klęski konfederacji barskiej i powstania kościuszkowskiego.</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– ocenia wkład militarny Polaków w walkę o zachowanie niepodległości</li> <li>– ocenia kierunek, w jakim zmierzały reformy wojska Rzeczypospolitej w XVIII w.</li> </ul> |

|                     |  |                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |  |
|---------------------|--|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|--|
|                     |  | <p>(1792 r.), II rozbiór Polski (1793 r.), powstania kościuszkowskiego (1794 r.), III rozbiór Polski (1795 r.)</p> <p>– przedstawia przyczyny i skutki powstania kościuszkowskiego.</p> | <p>czerwca 1792 r.), przysięgi Tadeusza Kościuszki w Krakowie (24 marca 1794 r.), bitwy pod Racławicami (4 kwietnia 1794 r.), bitwy pod Szczekocinami (6 czerwca 1794 r.), bitwy pod Maciejowicami (10 października 1794 r.), rzezi Pragi (4 listopada 1794 r.)</p> <p>– tłumaczy, w jakich okolicznościach zawiązano konfederację barską</p> <p>– przedstawia reformy wojska przeprowadzone w XVIII w.</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie miało ustanowienie Orderu Virtuti Militari</p> <p>– prezentuje przebieg powstania kościuszkowskiego.</p> | <p>i walk prowadzonych przez konfederatów barskich</p> <p>– określa przyczyny, przebieg i skutki wojny w obronie <i>Konstytucji 3 maja</i></p> <p>– przedstawia strategię wykorzystaną przez Tadeusza Kościuszkę w trakcie bitwy pod Racławicami</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego udział kosynierów w bitwie racławickiej był możliwy i wyjątkowo ważny</p> <p>– tłumaczy cel przeprowadzonej przez Rosjan rzezi mieszkańców Pragi.</p> |  |  |
| IV. Wojny wieku XIX |  |                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |  |

|                             |                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                |
|-----------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------|
| <b>1. Epoka napoleońska</b> | 1. Rewolucja francuska i jej wpływ na przemiany w wojsku<br>2. Początki kariery Napoleona Bonapartego<br>3. Wielkie zwycięstwa Napoleona<br>4. Wyprawa na Moskwę<br>5. Upadek cesarza Francuzów<br>6. Armie w epoce napoleońskiej | Uczeń:<br>– omawia rolę postaci Napoleona Bonapartego<br>– zna daty: wybuchu rewolucji francuskiej (1789 r.), bitwy pod Austerlitz (1805 r.), wyprawy armii Napoleona na Rosję (1812 r.)<br>– podaje przyczyny i skutki klęski wojsk Napoleona w Rosji. | Uczeń:<br>– wyjaśnia znaczenie terminu tzw. 100 dni Napoleona<br>– omawia rolę postaci Aleksandra I<br>– zna daty: koronacji cesarskiej Napoleona (1804 r.), bitwy pod Borodino (1812 r.), bitwy pod Lipskiem (1813 r.), abdykacji Napoleona (1814 r.), bitwy pod Waterloo (1815 r.)<br>– przedstawia wpływ rewolucji francuskiej na przemiany w wojsku<br>– wymienia bitwy, które miały przełomowe znaczenie w kampaniach napoleońskich<br>– charakteryzuje rodzaje wojsk tworzących armię Napoleona<br>– prezentuje przebieg i skutki wypra- | Uczeń:<br>– wyjaśnia znaczenie terminów: tzw. bitwa trzech cesarzy, tzw. bitwa narodów<br>– omawia rolę postaci: Franciszka I, Horatia Nelsona, Michaiła Kutuzowa, Arthura Wellesleya<br>– zna daty: objęcia przez Napoleona dowództwa nad Armią Włoch (1796 r.), wyprawy wojsk Napoleona do Egiptu (1798 r.), bitwy pod piramidami (1798 r.), bitwy pod Abukirem (1799 r.), bitwy pod Marengo (1800 r.), bitwy pod Frydlandem (1807 r.), bitwy pod Jeną (1806 r.), bitwy pod Auerstädt (1806 r.), bitwy pod Trafalgarem (1805 r.), bitwy pod Wagram (1809 r.) | Uczeń:<br>– wyjaśnia znaczenie terminów: taktyka linearna, taktyka kolumnowo-tyralierska<br>– omawia rolę postaci: Louisa Nicolasa Davouta, Michela Neyana<br>– zna daty: I koalicji antyfrancuskiej (1792–1797 r.), utworzenia armii narodowej we Francji (1793 r.), zdobycia przez siły Napoleona Tulonu (1793 r.), II koalicji antyfrancuskiej (1799–1802 r.), pokoju w Amiens (1802 r.), wybuchu wojny francusko-angielskiej (1803 r.), III koalicji antyfrancuskiej (1805 r.), IV koalicji antyfrancuskiej (1806–1807 r.), bitwy pod Ławą | Uczeń:<br>– ocenia talent militarny Napoleona. |
|-----------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------|

|                                              |                                                                                                                |                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                              |
|----------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                              |                                                                                                                |                                                                                                                                  | wy sił Napoleona na Moskwę.                                                                                                                                                                             | <ul style="list-style-type: none"> <li>– omawia początki kariery Napoleona Bonapartego</li> <li>– wymienia czynniki, które zadecydowały o zwycięstwie Francuzów w wojnie z siłami I koalicji</li> <li>– przedstawia przebieg kampanii napoleońskich</li> <li>– prezentuje strategię wykorzystaną przez Arthura Welleśleya w trakcie bitwy pod Waterloo</li> <li>– określa okoliczności upadku Napoleona.</li> </ul> | Pruską (1807 r.), V koalicji antyfrancuskiej (1808–1809 r.), VI koalicji antyfrancuskiej (1812–1814 r.), VII koalicji antyfrancuskiej (1815 r.)<br>– wyjaśnia, czym różniła się kampania rosyjska od poprzednich wojen toczonych przez armię Napoleona. |                                                                                                                                                                              |
| <b>2. „Czarna i biała legenda” Napoleona</b> | 1. Stosunek Napoleona do podbitej ludności<br>2. Polityka francuska wobec Hiszpanii<br>3. Księstwo Warszawskie | Uczeń:<br>– zna datę utworzenia Księstwa Warszawskiego (1807 r.)<br>– przedstawia okoliczności powstania Księstwa Warszawskiego. | Uczeń:<br>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Kodeks Napoleona</i> , blokada kontynentalna<br>– omawia rolę postaci Józefa Ponia-towskiego<br>– zna daty: pokoju w Tylży (1807 r.), wojny z Austrią (1809 | Uczeń:<br>– wyjaśnia znaczenie terminu tzw. II wojna polska<br>– omawia rolę postaci: Józefa Bonapartego, Józefa Zajączka<br>– zna daty: blokady kontynentalnej (1806–1810 r.), wy-                                                                                                                                                                                                                                 | Uczeń:<br>– zna daty: traktatu w Fontainebleau (1807 r.), usunięcia Francuzów z Hiszpanii (1813 r.)<br>– przedstawia stosunek różnych narodów europejskich do Napoleona<br>– wyjaśnia różnice                                                           | Uczeń:<br>– ocenia stosunek Napoleona do podbitej ludności<br>– ocenia stosunek Napoleona do Polaków<br>– ocenia, czy opowiedzenie się po stronie Napoleona przyniosło Pola- |

|                                                                    |                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                       |
|--------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                    |                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                              | <p>r.), wysłania legionistów polskich na Santo Domingo (1801–1802 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– wskazuje na mapie obszary państw zależnych od Francji w czasach rządów Napoleona</li> <li>– przedstawia stosunek Napoleona do podbitej ludności</li> <li>– opisuje wkład militarny Polaków w kampanie armii Napoleona.</li> </ul> | <p>buchu powstania w Wielkopolsce (1806 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– prezentuje politykę francuską w Hiszpanii</li> <li>– przedstawia słabości i zalety Księstwa Warszawskiego</li> <li>– analizuje „czarną i białą legendę” Napoleona.</li> </ul>                                                              | <p>pośród ocenami Napoleona w Polsce i w innych państwach europejskich.</p>                                                                                                                                                                                                                                | <p>kom korzyści.</p>                                                                                                                                                                                                  |
| <p><b>3. Od kongresu wiedeńskiego do <i>pax Britannica</i></b></p> | <p>1. Nowy ład w Europie</p> <p>2. Rewolucje w pierwszej połowie XIX wieku</p> <p>3. Wojna krymska i kongres berliński</p> <p>4. Konflikty kolonialne</p> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia znaczenie terminu kongres wiedeński</li> <li>– zna daty obrad kongresu wiedeńskiego (1814–1815 r.)</li> <li>– wymienia postanowienia polityczne i terytorialne uczestników kongresu wiedeńskiego.</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia znaczenie terminów: Święte Przymierze, <i>pax Britannica</i>, Wiosna Ludów, wojna krymska, kongres berliński</li> <li>– omawia rolę postaci: Aleksandra I, Wiktorii I, Aleksandra II</li> <li>– zna daty: utworzenia Świętego Przy-</li> </ul>                                       | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia znaczenie terminów: epoka wiktoriańska, rzędy reakcji, tzw. sojusz trzech cesarzy, powstanie sipajów, wojny burskie, tzw. powstanie bokserów</li> <li>– omawia rolę postaci: Mikołaja I, Giuseppe Mazziniego, Józefa Bema</li> <li>– zna daty: rewolucji</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– zna daty: podboju Algierii (1830–1847 r.), powstań we Włoszech (1831 r.), I wojny opiumowej (1839–1842 r.), oblężenia Sewastopola (1854–1855 r.), wojny rosyjsko-tureckiej (1877–1878 r.), pokoju w San Stefano (1878 r.), dwuprzymierza</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– ocenia wpływ postanowień uczestników kongresu berlińskiego na ład europejski</li> <li>– ocenia politykę Wielkiej Brytanii w XIX i na początku XX w.</li> </ul> |

|  |  |  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |  |
|--|--|--|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|  |  |  | <p>mierza (1815 r.),<br/>wybuchu powstania listopadowego (1830 r.), Wiosny Ludów (1848–1849 r.), wojny krymskiej (1853–1856 r.), kongresu berlińskiego (1878 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– omawia okoliczności zwołania kongresu wiedeńskiego</li> <li>– tłumaczy, komu służyły, a kogo ograniczały postanowienia uczestników kongresów: wiedeńskiego i berlińskiego</li> <li>– przedstawia rolę, jaką miało odgrywać Święte Przymierze</li> <li>– wyjaśnia, na czym polegał <i>pax Britannica</i></li> <li>– określa przyczyny rywalizacji rosyjsko-tureckiej</li> <li>– prezentuje postanowienia uczestników kongresu ber- </li></ul> | <p>we Francji i w Belgii (1830 r.), powstania sipajów (1857–1859 r.), zawarcia tzw. sojuszu trzech cesarzy (1873 r.), I wojny burskiej (1880–1881 r.), tzw. powstania bokserów (1899 r.), II wojny burskiej (1899–1902 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia, co leżało u podstaw potęgi Wielkiej Brytanii</li> <li>– określa przyczyny, przebieg i skutki rewolucji europejskich z pierwszej połowy XIX w.</li> <li>– wymienia rewolucje z pierwszej połowy XIX w.</li> <li>– tłumaczy, dlaczego władcy państw Europy Zachodniej ingerowali w konflikt rosyjsko-turecki</li> <li>– omawia przebieg i skutki wojny krymskiej</li> </ul> | <p>Niemiec i Austro-Węgier (1879 r.), wojny Brytyjczyków z Zulusami (1879 r.), I wojny włosko-etiopskiej (1887–1889 r.), II wojny włosko-etiopskiej (1895–1896 r.), bitwy pod Aduą (1896 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– opisuje przebieg działań zbrojnych w trakcie wojny rosyjsko-tureckiej (1877–1878 r.)</li> <li>– omawia konflikty kolonialne w Afryce</li> <li>– przedstawia konflikty kolonialne w Azji</li> <li>– prezentuje ekspansję kolonialną Francji, Niemiec i Włoch.</li> </ul> |  |
|--|--|--|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|

|                                               |                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                            |
|-----------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                               |                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                 | lińskiego.                                                                                                                                                                                                                                                                                          | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wymienia konflikty kolonialne, w które była zaangażowana Wielka Brytania</li> <li>– wyjaśnia, dlaczego państwa europejskie angażowały się w konflikty kolonialne</li> <li>– przedstawia korzyści, jakie polityka kolonialna przynosiła mocarstwom europejskim.</li> </ul> |                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                            |
| <b>4. Przemiany w wojskowości w XIX wieku</b> | 1. Armie narodowe<br>2. Wynalazki i nowa broń<br>3. Wojny we Włoszech i powstanie Czerwonego Krzyża<br>4. Wojna francusko-niemiecka | Uczeń:<br>– wyjaśnia znaczenie terminu Czerwony Krzyż<br>– zna daty: Wiosny Ludów we Włoszech (1848–1849 r.), utworzenia Królestwa Włoch (1861 r.), proklamowania powstania II Rzeszy (18 stycznia 1871 r.)<br>– wymienia wady i zalety wprowadzenia armii narodowych z poboru. | Uczeń:<br>– omawia rolę postaci: Giuseppe Garibaldiego, Napoleona III, Ottona von Bismarcka<br>– zna daty: bitwy pod Solferino (1859 r.), wojny francusko-pruskiej (1870–1871 r.), pokoju w Frankfurcie nad Menem (1871 r.)<br>– podaje cechy charakterystyczne i skutki powstania armii narodowych | Uczeń:<br>– omawia rolę postaci Jeana Henriego Dunanta<br>– zna daty: skonstruowania karabinu iglicowego (1836 r.), skonstruowania karabinu maszynowego (1884 r.), I bitwy pod Custozą (1848 r.), wojny francusko-austriackiej (1859 r.), wyprawy „czerwonych koszul” (1860 r.), wojny włosko-prusko-              | Uczeń:<br>– omawia rolę postaci: Hiram Maxima, Helmuta von Moltke<br>– zna daty: uchwalenia konwencji genewskiej (1864 r.), kapitulacji francuskiej Armii Renu pod Metzem (1870 r.)<br>– wymienia przyczyny wzrostu strat osobowych na polach bitew w drugiej połowie XIX w.<br>– wyjaśnia, w jaki | Uczeń:<br>– porównuje przebieg zjednoczenia Włoch i Niemiec oraz ocenia, w którym z tych procesów aspekt militarny miał większe znaczenie. |

|                                          |                                                                                                               |                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                    |
|------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                          |                                                                                                               |                                                                                                                                                                                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wymienia nowe rodzaje broni i wynalazki służące jej udoskonalaniu</li> <li>– przedstawia okoliczności utworzenia Czerwonego Krzyża.</li> </ul> | austriackiej (1866 r.), II bitwy pod Cu-stozą (1866 r.), bitwy pod Sedanem (1870 r.)<br>– wyjaśnia wpływ rozwoju techniki na sposób prowadzenia działań wojennych w XIX w.<br>– prezentuje przebieg działań wojennych zmierzających do zjednoczenia Włoch<br>– przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojny francusko-niemieckiej. | sposób starano się poprawić opiekę nad żołnierzami rannymi na polach bitew.                                                                                                       |                                                                                                                    |
| <b>V. Stulecie konfliktów globalnych</b> |                                                                                                               |                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                    |
| <b>1. I wojna światowa</b>               | 1. I wojna światowa na froncie zachodnim<br>2. Walki na froncie wschodnim<br>3. Walki na pozostałych frontach | Uczeń:<br>– wyjaśnia znaczenie terminów: trójprzymierze, ententa (trójporozumienie), Liga Narodów<br>– zna daty: I wojny światowej (1914–1918 r.), podpisania rozejmu na froncie | Uczeń:<br>– wyjaśnia znaczenie terminów: wojna pozycyjna, broń chemiczna, nieograniczona wojna podwodna<br>– omawia rolę postaci Thomasa Woodrowa Wilsona                               | Uczeń:<br>– omawia rolę postaci: Philippe’a Pétaina, Paula von Hindenburga, Aleksieja Brusilowa<br>– zna daty: pierwszego zastosowania broni chemicznej (1915 r.), przystą-                                                                                                                                                          | Uczeń:<br>– zna daty: bitwy nad jeziorami mazzurskimi (1914 r.), przystąpienia Turcji do wojny po stronie państw centralnych (1914 r.), przystąpienia Rumunii do wojny po stronie | Uczeń:<br>– ocenia, czy państwa centralne miały szansę na zwycięstwo<br>– ocenia skuteczność działań Ligi Narodów. |

|  |                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |  |
|--|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|  | <p>4. I wojna światowa na morzach</p> <p>5. Zmiany w technice woj-skowej</p> <p>6. Skutki spo-łeczne I wojny światowej</p> <p>7. Powstanie Ligi Narodów</p> | <p>zachodnim (11 listo-pada 1918 r.), rewo-lucji lutowej (1917 r.), rewolucji paź-dziernikowej (1917 r.), utworzenia Ligi Narodów (1920 r.)</p> <p>– przedstawia skutki społeczne I wojny światowej.</p> | <p>– zna daty: bitwy nad Marną (1914 r.), bitwy pod Tannen-bergiem (1914 r.), bitwy pod Ypres (1915 r.), bitwy pod Gorlicami (1915 r.), bitwy pod Verdun (1916 r.), bitwy nad Sommą (1916 r.), ofensywy Brusilowa (1916 r.), przystą-pienia USA do wojny po stronie ententy (1917 r.), pokoju w Brześciu nad Bugiem (1918 r.)</p> <p>– wskazuje na mapie obszary państw uczestniczących w wojnie po stronie ententy i państw centralnych</p> <p>– wyjaśnia znaczenie bitew: nad Marną, pod Verdun i nad Sommą dla przebie-gu działań wojen-nych na froncie za-chodnim</p> | <p>pienia Włoch do wojny po stronie ententy (1915 r.), bitwy na półwyspie Gallipoli (1915–1916 r.), pierwszego za-stosowania czołgów (1916 r.), bitwy ju-tlandzkiej (1916 r.), II bitwy nad Marną (1918 r.)</p> <p>– prezentuje prze-bieg działań wojen-nych na froncie za-chodnim</p> <p>– wyjaśnia, z jakich powodów konflikt na froncie zachod-nim przekształcił się w wojnę pozycyjną</p> <p>– przedstawia prze-bieg działań wojen-nych na froncie wschodnim</p> <p>– tłumaczy, jakie znaczenie dla prze-biegu I wojny świa-towej miało przystą-pienie USA do wojny po stronie państw</p> | <p>ententy (1916 r.), przystąpienia Grecji do wojny po stronie ententy (1917 r.), buntu niemieckich marynarzy w Kilonii (1918 r.)</p> <p>– przedstawia prze-bieg walk na fron-tach I wojny świa-towej innych niż wschodni i zachodni</p> <p>– wskazuje, które rodzaje broni zasto-sowane w trakcie I wojny światowej miały charakter de-fensywny, a które ofensywny</p> <p>– porównuje oko-liczności zakończe-nia działań zbroj-nych na frontach: wschodnim i za-chodnim.</p> |  |
|--|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|

|                         |                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                        |
|-------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------|
|                         |                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia znaczenie bitew: pod Tannenbergiem i Gorlicami oraz ofensywy Brusilowa dla przebiegu działań wojennych na froncie wschodnim</li> <li>– omawia taktyki prowadzenia działań zbrojnych wykorzystywane w czasie I wojny światowej</li> <li>– opisuje okoliczności i cele utworzenia Ligi Narodów.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>ententy</li> <li>– opisuje przebieg działań wojennych na morzu</li> <li>– przedstawia zmiany techniki wojennej</li> <li>– wyjaśnia, jakie były przyczyny i skutki zastosowania broni chemicznej.</li> </ul> |                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                        |
| <b>2. Wojna totalna</b> | 1. Sukcesy niemieckie z lat 1939–1941<br>2. Walki na froncie wschodnim<br>3. Walki w Afryce<br>4. Front zachodni w latach 1943–1945<br>5. Wojna na Dalekim | Uczeń:<br>– wyjaśnia znaczenie terminów: wojna totalna, alianci<br>– zna daty: II wojny światowej (1939–1945 r.), ataku III Rzeszy na Polskę (1 września 1939 r.), agresji ZSRR na Polskę (17 września 1939 r.), bitwy o Anglię (lipiec – październik 1940 r.), | Uczeń:<br>– wyjaśnia znaczenie terminu wojna błyskawiczna (blitzkrieg)<br>– zna daty: bitwy nad Bzurą (9–19 września 1939 r.), kapitulacji Warszawy (28 września 1939 r.), ataku Niemiec na Danię i Norwegię (kwiecień 1940 r.), ataku Niemiec na                                                                                                          | Uczeń:<br>– wyjaśnia znaczenie terminów: bitwa o Atlantyk, tzw. wilcze stado, kamikaze<br>– omawia rolę postaci: Erwina Rommela, Bernarda Montgomery’ego, Stanisława Sosabowskiego<br>– zna daty: przystąpienia Włoch do wojny po stronie III      | Uczeń:<br>– zna daty: ataku Japonii na Chiny (1937 r.), kapitulacji Helu (2 października 1939 r.), kapitulacji SGO „Polesie” (5 października 1939 r.), kapitulacji Francji (czerwiec 1940 r.), zdobycia Krety przez Niemców (maj 1941 r.), operacji Torch (listopad 1942 | Uczeń:<br>– porównuje przebieg I i II wojny światowej. |

|  |                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |  |
|--|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|  | <p>Wschodzie</p> <p>6. Na czym polegała wojna totalna</p> <p>7. Rozwój techniki podczas II wojny światowej</p> | <p>agresji Niemiec na ZSRR (22 czerwca 1941 r.), powstania warszawskiego (1 sierpnia – 3 października 1944 r.), kapitulacji III Rzeszy (8 maja 1945 r.), zrzucenia bomb atomowych na Hiroszimę i Nagasaki (6 i 9 sierpnia 1945 r.), kapitulacji Japonii (2 września 1945 r.)</p> <p>– omawia cechy charakterystyczne wojny totalnej na przykładzie II wojny światowej.</p> | <p>Francję, Belgię, Holandię i Luksemburg (maj 1940 r.), bitwy o Moskwę (1941/1942 r.), ataku na Pearl Harbor (7 grudnia 1941 r.), bitwy o Midway (czerwiec 1942 r.), bitwy o Stalingrad (sierpień 1942 – luty 1943 r.), bitwy na Łuku Kurskim (lipiec – sierpień 1943 r.), lądowania w Normandii (6 czerwca 1944 r.)</p> <p>– tłumaczy, jakie znaczenie militarne miały bitwy: o Anglię i pod Stalingradem</p> <p>– uzasadnia, dlaczego bitwę na Łuku Kurskim uznaje się za moment przełomowy II wojny światowej</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie militarne, polityczne i humani-</p> | <p>Rzeszy (czerwiec 1940 r.), ofensywy włoskiej w Afryce (czerwiec 1940 r.), agresji Włoch na Grecję (październik 1940 r.), agresji Niemiec na Jugosławię i Grecję (kwiecień 1941 r.), bitwy pod El-Alamejn (listopad 1942 r.), bitwy o Guadalcanal (1942/1943 r.), inwazji aliantów na Sycylię (lipiec 1943 r.), kapitulacji Włoch (8 września 1943 r.), operacji Bagration (czerwiec 1944 r.), operacji Market Garden (wrzesień 1944 r.), kontrofensywy niemieckiej w Ardenach (grudzień 1944 r.), ofensywy styczniowej Armii Czerwonej (1945 r.), kapitulacji Berlina (2 maja 1945 r.),</p> | <p>r.), zajęcia przez Japończyków Holenderskich Indii Wschodnich, Filipin i Malajów (1942 r.), kapitulacji wojsk niemiecko-włoskich w Afryce (13 maja 1943 r.), bitwy na Morzu Filipińskim (czerwiec 1944 r.), wyzwolenia Paryża (sierpień 1944 r.), bitwy o Iwo Jimę (marzec 1945 r.), bitwy o Okinawę (kwiecień – czerwiec 1945 r.), sforsowania Renu przez wojska alianckie (kwiecień 1945 r.), odzyskania Filipin przez USA (1945 r.)</p> <p>– przedstawia strategię wykorzystaną przez armie: niemiecką i radziecką w trakcie bitwy na Łuku Kurskim</p> <p>– omawia przebieg</p> |  |
|--|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|

|                                                |                                                                                                      |                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                           |
|------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                |                                                                                                      |                                                                                                                                                  | <p>tarne miało zrzu-<br/>cie bomb atomo-<br/>wych na Hiroszimę i<br/>Nagasaki</p> <p>– przedstawia roz-<br/>wój techniki podczas<br/>II wojny światowej i<br/>jego konsekwencje</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego<br/>front wschodni miał<br/>decydujące znacze-<br/>nie podczas II wojny<br/>światowej.</p> | <p>wyzwolenia Włoch<br/>(maj 1945 r.)</p> <p>– przedstawia prze-<br/>bieg działań wojen-<br/>nych w Europie w<br/>latach 1939–1941</p> <p>– opisuje przebieg<br/>działań na froncie<br/>wschodnim</p> <p>– omawia przebieg<br/>walk na froncie za-<br/>chodnim w latach<br/>1943–1945</p> <p>– wyjaśnia znaczenie<br/>bitwy o Atlantyk dla<br/>ostatecznego wyniku<br/>wojny</p> <p>– prezentuje prze-<br/>bieg działań wojen-<br/>nych w Afryce</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego<br/>kobiety dopuszczono<br/>do walk na froncie.</p> | działań wojennych<br>w Azji i na Pacyfiku.                                                                                                                                |                                                                                                                                           |
| <b>3. ONZ i<br/><i>pax Ameri-<br/>cana</i></b> | <p>1. Powstanie<br/>ONZ</p> <p>2. Rozwój<br/>prawa huma-<br/>nitarne</p> <p>3. Zimna woj-<br/>na</p> | <p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie<br/>terminów: Organiza-<br/>cja Narodów Zjed-<br/>noczonych, zimna<br/>wojna</p> <p>– zna daty: konfe-</p> | <p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie<br/>terminów: tzw. wiel-<br/>ka trójka, prawo<br/>humanitarne, NATO,<br/>Układ Warszawski,<br/>żelazna kurtyna, <i>pax</i></p>                                                                                                                                   | <p>Uczeń:</p> <p>– zna daty: konfe-<br/>rencji w Dumbarton<br/>Oaks (1944 r.), za-<br/>warcia konwencji<br/>haskiej o pokojo-<br/>wym rozstrzygnięciu</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | <p>Uczeń:</p> <p>– charakteryzuje i<br/>porównuje trzy kon-<br/>cepcje ładu świato-<br/>wego: <i>pax Romana</i>,<br/><i>pax Britannica</i> i <i>pax<br/>Americana</i></p> | <p>Uczeń:</p> <p>– ocenia, czy mimo<br/>wykorzystania<br/>podczas obu wojen<br/>światowych no-<br/>wych rodzajów<br/>broni oraz metod</p> |

|                                   |                                                                           |                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                   |
|-----------------------------------|---------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                   | 4. Od <i>pax Romana</i> do <i>pax Americana</i>                           | <p>rencji założycielskiej ONZ (25 kwietnia 1945 r.), podpisania <i>Karty Narodów Zjednoczonych</i> (26 czerwca 1945 r.), zimnej wojny (1945–1991 r.)</p> <p>– przedstawia cele i zasady działania ONZ.</p> | <p><i>Americana</i></p> <p>– omawia rolę postaci: Winstona Churchilla, Ronalda Reagana</p> <p>– zna daty: konferencji w Jaltie (luty 1945 r.), utworzenia NATO (1949 r.), powstania Układu Warszawskiego (1955 r.)</p> <p>– prezentuje okoliczności utworzenia ONZ</p> <p>– wymienia zasady prawa humanitarne</p> <p>– wyjaśnia, czym była zimna wojna</p> <p>– tłumaczy, na czym polega <i>pax Americana</i>.</p> | <p>sporów (1899 r.), konferencji haskiej (1907 r.), zawarcia konwencji genewskich (1949 r.)</p> <p>– wymienia dokumenty będące podstawami prawa humanitarne</p> <p>– omawia rolę NATO i Układu Warszawskiego w rywalizacji między Wschodem a Zachodem</p> <p>– przedstawia etapy rozwoju prawodawstwa humanitarne</p> | – podaje czynniki mające wpływ na doskonalenie prawodawstwa humanitarne.                                                    | <p>prowadzenia działań zbrojnych zapisy konwencji haskich z 1907 r. pozostały aktualne</p> <p>– ocenia, czy zachowaniu pokoju światowego bardziej służy model dwubiegunowy, czy taki, w którym dominuje jedno supermocarstwo.</p> |
| <b>4. Wizje globalnej zagłady</b> | <p>1. Broń atomowa</p> <p>2. Terroryzm</p> <p>3. Wizje zagłady świata</p> | <p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: wyścig zbrojeń, terroryzm</p> <p>– zna datę zamachów w Nowym Jorku (11 września</p>                                                                        | <p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminu kryzys kubański</p> <p>– omawia rolę postaci: Fidela Castro, Johna F. Kenne-</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                     | <p>Uczeń:</p> <p>– zna daty: zawarcia układu o nierozprzestrzenianiu broni jądrowej (1968 r.), desantu w Zatoce Świń (1961 r.), za-</p>                                                                                                                                                                               | <p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminu projekt Manhattan</p> <p>– omawia rolę postaci: Roberta Oppenheimera, An-</p> | <p>Uczeń:</p> <p>– ocenia metody i sposoby działania organizacji terrorystycznych oraz sposoby walki ze współczesnym</p>                                                                                                          |

|                                       |                                                                                      |                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                    |
|---------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                       |                                                                                      | 2001 r.)<br>– przedstawia przy-<br>czyny i skutki terro-<br>ryzmu.                                         | dy’ego, Osamy bin<br>Ladena<br>– zna datę początku<br>kryzysu kubańskiego<br>(1962 r.)<br>– wskazuje na mapie<br>regiony świata za-<br>grożone terrory-<br>zmem<br>– przedstawia zna-<br>czenie posiadania<br>przez państwa broni<br>atomowej<br>– tłumaczy, jakie<br>znaczenie miał wy-<br>ścig zbrojeń dla bez-<br>pieczeństwa mię-<br>dzynarodowego po II<br>wojnie światowej<br>– wymienia rodzaje<br>terroryzmu. | machów w Madrycie<br>(2004 r.), zamachów<br>w Londynie (2005 r.)<br>– wskazuje na mapie<br>miejsca konfliktów,<br>w które są wysyłani<br>żołnierze polscy<br>– omawia cechy cha-<br>rakterystyczne i<br>przykłady różnych<br>rodzajów terrory-<br>zmu: etniczno-<br>narodowego, spo-<br>łeczno-<br>rewolucyjnego i is-<br>lamskiego<br>– prezentuje wpływ<br>terroryzmu na bez-<br>pieczeństwo mię-<br>dzynarodowe i ład<br>światowy<br>– przedstawia nau-<br>kowe i futurystyczne<br>wizje zagłady świata. | dreasa Baadera,<br>Ulrike Meinhof<br>– zna daty: przewro-<br>tu na Kubie (1959<br>r.), zdetonowania<br>pierwszej bomby<br>wodorowej (1952<br>r.), zdetonowania<br>pierwszej bomby<br>neutronowej (1962<br>r.)<br>– omawia rozwój i<br>rozprzestrzenianie<br>się broni nuklearnej<br>w okresie zimnej<br>wojny. | terroryzmem.                                                                                       |
| <b>5. Nigdy<br/>więcej<br/>wojny!</b> | 1. Początki<br>ruchu pacyfi-<br>stycznego<br>2. Pacyfizm w<br>XX wieku<br>3. Wojna w | Uczeń:<br>– zna daty interwen-<br>cji amerykańskiej w<br>Wietnamie (1964–<br>1973 r.)<br>– wyjaśnia, jakie | Uczeń:<br>– wyjaśnia znaczenie<br>terminu ruch pacyfi-<br>styczny<br>– omawia rolę po-<br>staci: Mahatmy                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Uczeń:<br>– omawia rolę po-<br>staci: Ho Chi Minha,<br>Ngo Dinh Diema<br>– zna daty: wystą-<br>pienie studenckich w                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Uczeń:<br>– zna daty: powsta-<br>nia Demokratycznej<br>Republiki Wietnamu<br>(1945 r.), zamachu<br>stanu w Wietnamie                                                                                                                                                                                           | Uczeń:<br>– ocenia rolę wojsk<br>amerykańskich<br>podczas wojny<br>wietnamskiej<br>– ocenia skutki |

|  |                                            |                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                              |                                                                                                     |
|--|--------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  | <p>Wietnamie</p> <p>4. Wojna bez broni</p> | <p>znaczenie ideologiczne i polityczna ma Pokojowa Nagroda Nobla.</p> | <p>Gandhiego, Richarda Nixona</p> <p>– zna daty: interwencji francuskiej w Wietnamie (1945–1954 r.), zawarcia traktatów paryskich (1973 r.)</p> <p>– tłumaczy, jakie znaczenie miała wojna w Wietnamie dla nasilania się nastrojów pacyfistycznych</p> <p>– podaje przyczyny klęski polityki USA w Wietnamie</p> <p>– wyjaśnia, na czym polega wojna bez broni.</p> | <p>USA i Europie Zachodniej (1968–1969 r.), zajęcia Wietnamu Południowego przez komunistów z Wietnamu Północnego (1975 r.)</p> <p>– wyjaśnia, jakie idee i przekonania leżą u podstaw ruchu pacyfistycznego</p> <p>– określa przyczyny, przebieg i skutki wojny w Wietnamie</p> <p>– tłumaczy, dlaczego warto podejmować działania określone jako wojna bez broni</p> <p>– wymienia przykłady wojny bez broni.</p> | <p>Południowym (1963 r.), ofensywy Tet (1968 r.), ofensywy wojsk Wietnamu Północnego (1972 r.)</p> <p>– przedstawia i porównuje rozwój ruchu pacyfistycznego po I i II wojnie światowej.</p> | <p>wojny bez broni</p> <p>– ocenia, czy pacyfizm może stać się obowiązującą doktryną państwową.</p> |
|--|--------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|